

8 kilometreye kadar yükselen Cumulus Congestus adındaki bu yığın bulutları yakında kopacak bir fırtınanın işaretçileridir. Yüksek tabakalarda dolaşırlar ve lif şeklinde parçalanırlar.

İNSANLAR VE HAVA

Gerhard SCHINDLER

Radyo ve Televizyonda hergün verilen hava raporlarına rağmen, kendi kendine havayı tahmin eden çok kimse vardır. Çok eski zamanlardan kalma bazı hava kuralları halâ yürürlüktedir. Bunlardan büyük bir kısmı oldukça doğru sonuçlar verdiği halde birçoğkları da maalesef hiç bir işe yaramazlar. İşte burada bunların sebeplerini açıklamaya çalışacağız.

Hava hakkında bir bilgi edinmek isteyen her şahıs ilk olarak tabii gökyüzüne bakacaktır, çünkü iyi veya kötü hava dediğimiz şeyin meydana geldiği yer burasıdır.

Eski zamanlardan beri ayın etrafında puslu bir halka teşekkül etti mi, insanlar havanın bozulacağına inanırlar ve bunda pek de haksız değildirlen. Bu, su bulutlarından geçerken ışığın kırılmasından ileri gelir. Aynı şekilde bu halkaları güneşte de görmek kabildir, fakat orada göze daha az çarparlar, çünkü güneş ışığı doğrudan doğruya gözü kamıştırır ve ancak su birikintilerindeki yansımalarında görülebilir.

Ayın ince kısmı (hilal, ayça) ile beraber, geriye kalan ve normal olarak karanlık olduğu için görünmeyen yuvarlak kısmı iyice görülürse, bu da

gene havanın bozulacağına işaret sayılır. Bu kül rengi ay ışığı dünyanın yansıyan parlaklığıdır, zira böylece dünya bütün ayı aydınlatmaktadır. Eğer kül rengi olan bu ay ışığı oldukça parlaksa, muhtemelen dünya üzerindeki aydınlık bulut tarlaları üzerlerine gelen güneş ışınlarını yansıtmaktadırlar. Genellikle bulutların varlığı güzel bir havanın işareti değildir. Eğer bu bulut tarlaları batıda ise yağmur geliyor demektir. Eğer rüzgâr doğudan esiyorsa, bu kuralın bir parça değiştirilmesi gerekir, çünkü doğudaki karlı arazide açık güneşli havada aynı şekilde kül rengi parlak bir ışık meydana getirilebilir, fakat bu, bu sefer havanın iyi olacağına işarettir.

Bulutların kendilerine gelince: Tüv bulutlar (ciprus bulutları) yükselmekte olan hava basıncında doğru veya kuzeydoğudan geliyorsa, bu da havanın iyi olacağına delildir. Buna karşılık tamamiyle kapalı bir gökyüzünün altından geçen küçük çok karanlık ve parçalanmış bez parçalarına benzeyen bulutlar çoğu kez sonradan yağmur getirirler; bazan bu parça bulutlara «su taşıyıcıları» (Fraktonimbus) adı verilir. Köylüler «havada kuzucuklar dolaşırsa hiç çekinmeden gezmeğe gidilebilir» derler. Bu çok doğrudur, çünkü kuzu bulutları adı ile tanınan Altocumulus'lerden hiç bir yağmur yağmaz, gökyüzü yağmur getiren öteki bulutlarla kaplanıncaya kadar da insan gezintiden eye dönmüş olabilir. Akşam güneş batarken ufuk kızıl bir renk alırsa, yağışlı bir hava bekleyebilirsiniz. Akşam kızılığının gökyüzünün doğu yarısına geçmesi de kötü havaya işarettir.

Sisli yüksek dağ tepelerinde teşekkül eden bulutlar da, uzun zaman oralarda kaldıktan sonra aşağılara inmeğe başlarsa, bu yakın zamanda yağmur yağacak demektir.

Fiziksel bakımdan da doğrulanan bir kural da (Helltmholtz Bulutları adını alan) bulutların rüzgârın ters istikametinde hareket etmeleridir, böyle bir durumda muhakkak ertesi günü hava yağışlıdır. Cirrus'lar ne kadar çabuk geçerlerse, yakında yağmur yağma ihtimali de o kadar çoktur. Öğleden sonra toplanan ve akşama kadar gene dağılan «Cumulus» bulutları bir kaç gün süre ile havanın iyi geleceğine delildir. Fakat eğer Cumulus'ler: «dumanlanmağa», saçaklanmağa başlarsa fırtına yakındır. Aynı şekilde küçük kenarları parçalanmış, lif lif olmuş dağınık bulutlar da şüphe uyandırır. Karanlık bulutlar aralarında mavi gökyüzünden parçalarının görünmesine müsaade ederler ve ufuktan bir duvar gibi yükselmezlerse zararlı değildirler. Arada sırada belki bir sağnak husule gelirse de, bu da sıcak bir yağmur olur. Fazlasıyla beyaz, parlak yığın bulutları ilkbaharda elektrikli bir hava ve dolu getirirler. Tam bir gün süre ile gök yüzünde hiç bulut görülmezse, havada devamlı

bir istikrar beklenebilir. Havada öğle üzeri hiçbir bulut görünmüyorsa, akşam da açık olur. Orta Avrupada son 30 yıl içinde yapılan gözlemlere göre Martta arka arkaya ancak beş bulutsuz gün tespit edilebilmiştir.

Kötü havalardan sonra her mevsimde düzelen havayı oldukça kuvvetli bir serinleme izler. Karışık, bulutlu, yağmurlu havadan sonra yükselen basınçla beraber ne kadar şiddetli sağnak halinde yağışlar başlar ve bunlar ne kadar uzun sürerse, düzelen hava da o kadar güzel ve uzun sürer. (Bunun için hava ne kadar huysuz olursa, onu o kadar çabuk gelir derler). Bununla beraber iyi hava ne kadar çabuk gelirse, o kadar az süreli olur.

Yaz günlerinde bir parça rüzgârlı olan güzel hava devamlıdır. Akşama doğru kuvvetlenen rüzgâr büyük bir kesinlikle uzun süren yağışların habercisidir. Köylülerin şu sözü de zamanın süzgecinden geçmiş ve doğrulanmıştır: «Erken saatlarda yağın yağmur öğleden önce biter.» Tabii öğleden sonra tekrar yağabilir, fakat öğleye doğru bir aralık deneceğini bilmek de faydalıdır.

Kar yağışına gelince, en bol kar O dolaylarındaki sıcaklık derecelerinde yağar, geceleyin çok miktarda kar yağması çoğu kez sıcaklığın bir az artmasına ve karların erimesine sebep olur. Yerdeki kar örtüsü genellikle yalnız hava basıncında bir değişiklik olmadığı takdirde sürekli kalabilir. Eğer gökyüzünün başucunun yakınlarında mavimsi parlak bir sis tabakası görülürse, güneşin meydana çıkması uzun sürmez. Birden gelen soğuk hava akımları kışın bile arada sırada fırtınalara (bilhassa deniz kenarlarında) sebep olabilir; düşük sıcaklık derecelerinde husule gelen fırtınadan sonra hava daha da soğur.

Son olarak şunu da belirtelim ki, bazı hava kurallarının hiç bir değeri yoktur. Meselâ Şubatın 29 olduğu yılların, artık yılların soğuk geçeceği hakkındaki kehanet tamamiyle yanlıştır. Bir tek günün fazla olması yılın havasına ne gibi bir etki yapabilir? Kuzeyden gelen şimşek, sıcak günler getirir şeklindeki köylü kerameti de yanlıştır. Kuzeyden herhangi bir zamanda kuvvetli soğuk bir hava akımının gelerek daha sıcak havaya çarpması ve fırtınaya sebep olması mümkündür, fakat aynı şekilde bir rüzgâr dört yönden de gelebilir. Hatta arada sırada güneyden de dolambaçlı olarak soğuk hava gelebilir, nasıl ki arada sırada kuzeydoğu da, güneydeki bir alçak basınç bölgesine bora şeklinde bir kuzeydoğu rüzgârı olarak estiği takdirde, soğuk yağışlı bir hava getirebilir.

Kosmos'dan